

Sak 38/22 Forslag til kvote og områder for kvotejakt på gaupe i region 3/Oppland i 2023

Sekretariatet tilrår at rowiltnemnda i region 3 fatter følgende vedtak om kvote og områder for kvotejakt på gaupe i region 3/Oppland i 2023:

*Totalkvote: **9 dyr/hunndyrkvote 4 dyr over 1 år** – familiegrupper unntas jakt i alle områder frem til 1. mars hvor det da åpnes for jakt på familiegrupper i beiteprioritert område.*

*Av totalkvoten kan det felles maksimalt **2 dyr, hvorav 1 hunndyr over 1 år** innenfor forvaltningsområdet for gaupe: kommunene Vang, Øystre Slidre, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal, Nordre Land, Søndre Land, Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten og Gran.*

Styrende dokumenter

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven legger rammen for forvaltningen av naturressursene. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om geografisk differensiert rowiltforvaltning i rowiltforskriften § 1.

Det fremgår av § 16 i naturmangfoldloven at vedtak om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven). Høsting kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd.

Ved avgjørelsen om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør.

Roviltforskriften

Roviltforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene er gitt i § 4 første ledd. Region 3/ Oppland skal ha 5 ynglinger gaupe.

Når bestandene av den enkelte art ligger over det regionale bestandsmålet har rowiltnemnda myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, lisensfelling og kvotejakt, jf. henholdsvis §§ 8, 10 og 11. Ved vurdering om nemnda har myndighet for vedtak om gaupe,

legges gjennomsnittet for de tre siste års ynglinger til grunn, jf. § 7. Det er et absolutt krav om at nemnda må være beslutningsdyktig i henhold til § 7 tredje ledd.

I § 7 andre ledd heter det:

Roviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf. forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf. § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovvilt i regionen denne kvoten, jf. § 7 siste ledd.

Om Kvotejakt på gaupe

Kvotejakt på gaupe er ordinær jakt med hjemmel i viltloven § 9 i den forstand at jakten utøves på en art som oppfyller høstingskriteriene som er fastslått i naturmangfoldloven § 16. Høsting (jakt) kan bare tillates når arten produserer et høstingsverdig overskudd.

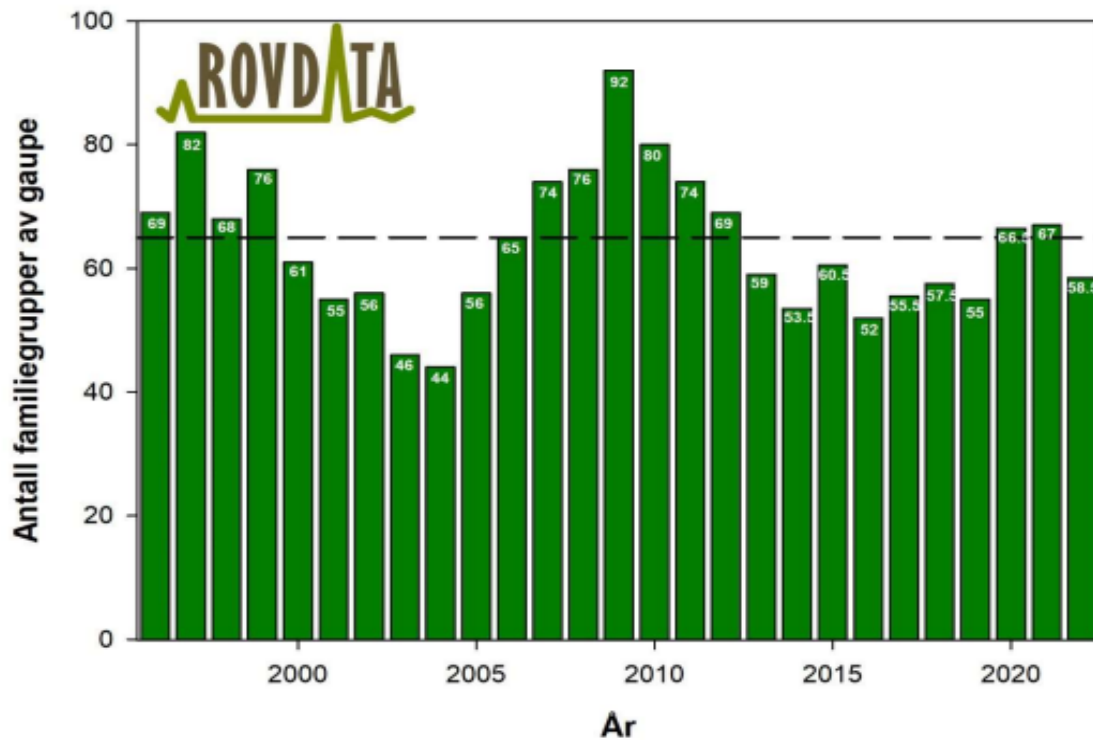
Ved vedtak om kvotejakt skal det legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkningen høstingen kan ha på det biologiske mangfoldet for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i området og på skade som arten gjør.

Med hensyn til den skadereduserende effekten av kvotejakt, bør jakten rettes mot områder hvor det har vært størst tap av sau og tamrein til gaupe, jf. også forvaltningsplanen. For å unngå for stor avskyting av hunndyr bør det som hovedregel settes egne hunndyrkvoter som sikrer en større kontroll med den reproduserende del av bestanden. Jaktidsrammen for gaupe er 1. februar – 31. mars.

Bestandssituasjonen for gaupe

Gaupebestanden i Norge er gjennom flere år overvåket ut fra antall registrerte familiegrupper (mor med unge(r)). Publikum melder inn observasjoner om mulige familiegrupper til Statens naturoppsyn (SNO), som kontrollerer meldingene i felt. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har ansvaret for sammenstilling av dataene i henhold til det nasjonale overvåkningsprogrammet. Ut fra antall registrerte ynglinger (familiegrupper) kan man beregne antall gauper i bestanden. Før jakt i 2022 var det estimert 58,5 familiegrupper på landsbasis (Figur 1).

I tillegg til standard systematisering av familiegrupperegistreringer har Roviltnemnda og Statsforvalteren i samarbeid med bl.a. NJFF Oppland igangsatt en supplerende registrering av gaupe i fylket. Dette ble første gang gjennomført i 2007 og er videreført og har senere blitt videreført og forsterket.

Figur 1. Antall familiegrupper av gaupe på landsbasis i Norge per registreringssesong. Antall familiegrupper i 2013-2022 er ikke direkte sammenlignbart med tidligere år, på grunn av endringer i overvåkingsmetodikken. Nasjonalt bestandsmål, 65 familiegrupper, er markert med stiplest strek.

I registreringssesongen 2021/2022 er det estimert 305 familiegrupper av gaupe i Skandinavia, noe som tilsvarer en bestand på 1784 gauper (95 % CI = 1499–2069). Dette er 25 familiegrupper mer enn i registreringssesongen 2020/2021. 58,5 familiegrupper er altså registrert i Norge og 246,5 i Sverige. Ut fra dette er den norske delen av den Skandinaviske bestanden beregnet til 343 gauper (95 % CI = 284–403), som er en nedgang med 52 gauper fra i fjor, mens det i Sverige tilsvarer 1441 gauper (95 % CI = 1215–1666).

Med 58,5 familiegrupper i Norge er det en nedgang i den nasjonale bestanden fra registreringssesongen 2020/2021, hvor det var registrert 67 familiegrupper i Norge, og bestanden er nå under det nasjonale bestandsmålet på 65 årlige familiegrupper. Vi må tilbake til registreringssesongen 2018/2019 for å finne forrige gang den norske bestanden lå under det nasjonale bestandsmålet.

Når det gjelder tilgrensende roviltregioner, så ligger både region 2 og 6 over bestandsmålet, men begge regionene har en nedgang i antall familiegrupper denne registreringsperioden i forhold til året før. Region 5 har registrert flere familiegrupper i 2022 enn foregående år, og nærmer seg nå sitt bestandsmål på 10 ynglinger. Region 4 ligger fortsatt godt under bestandsmålet for sin region (se tabell 1).

Tabell 1. Registrerte ynglinger av gaupe i Oppland og naboregioner 2011-2022. Oransje: ikke myndighet for kvotefastsettelse. Grønn: nemnda har myndighet for kvotefastsettelse.

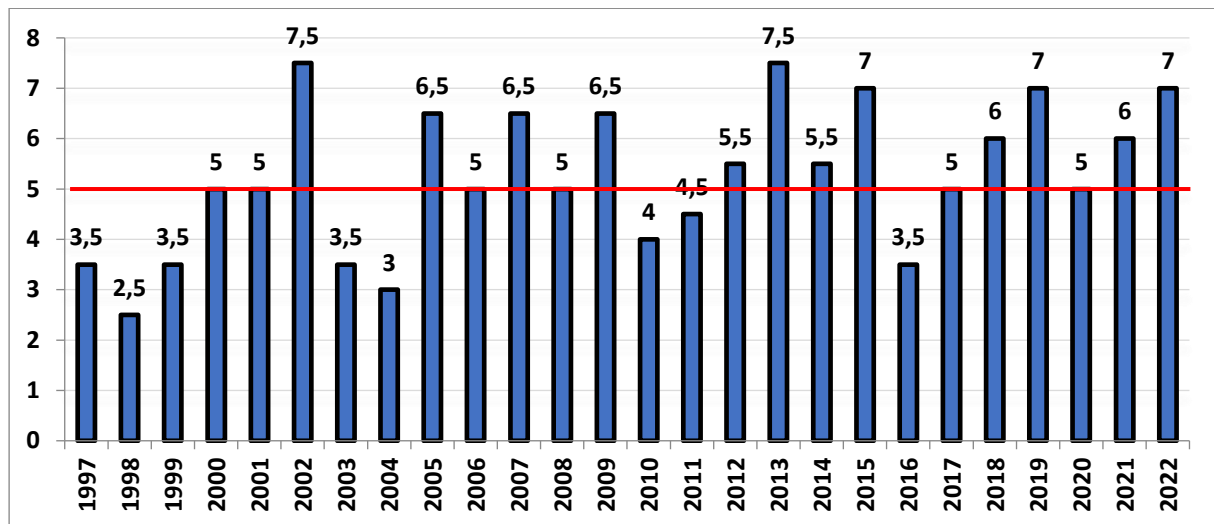
Roviltregion	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Merknad
Region-3 - (Oppland)	4,5	5,5	7,5	5,5	7	3,5	5	6	7	5	6	7	Best.mål: 5 Gj. Snitt: 6
Region-2 - (Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud)	14,5	16	16,5	16,5	16	9,5	9	15	15	16	15,5	12	Best. mål: 12 Gj.snitt: 14,5
Region-4 - (Akershus, Oslo og Østfold)	6	5	1	5	4,5	1,5	1,5	1,25	1	0,5	3	3	Best. mål: 6 Gj.snitt: 2,2
Region-5 - (Hedmark)	11	6,5	5	4,5	2,5	7,5	9,5	7,25	6	8	8,5	10,5	Best. mål: 10 Gj.snitt: 9

Gaupebestanden i region 3/ Oppland ligger over det regionale bestandsmålet på 5 ynglinger, med et gjennomsnitt på 6 ynglinger de tre siste årene (figur 3). I 2022 er det estimert 7 familiegrupper av gaupe i regionen. I Oppland har det tidligere vært høyest tetthet av gaupe i den sørvestlige delen av fylket. Resultater fra sporing 2021/2022 viste derimot at nå er det høyest tetthet i Gudbrandsdalen, hvor du finner 5 av 7 familiegrupper denne registrerings sesongen (figur 2).

Figur 2. Registrerte familiegrupper av gaupe i Oppland og omegn vinteren 2021/22.

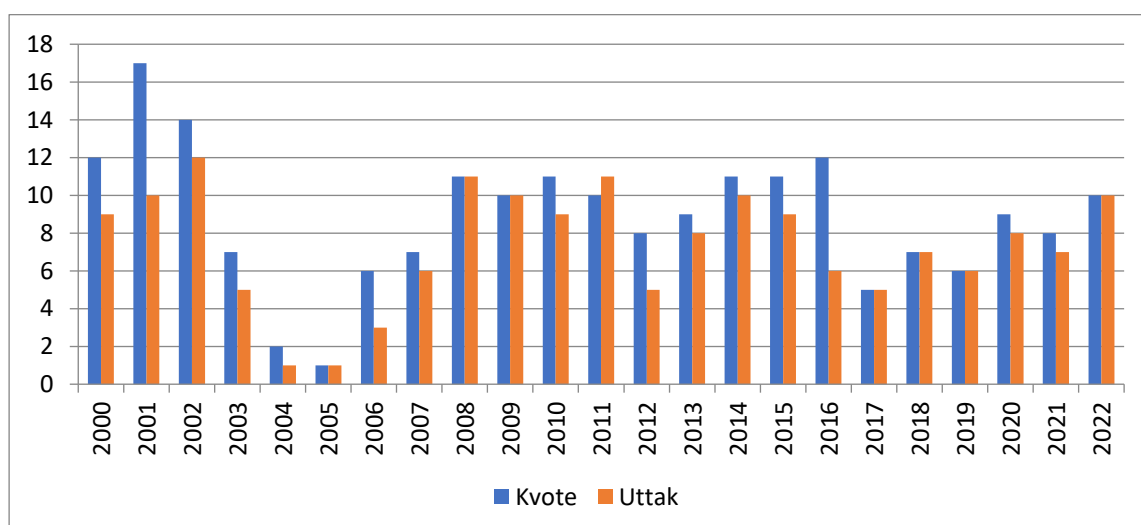
Etter NINAS prognosemodell (NINA-rapp 2011) er det beregnet en sannsynlighet for at det er 10 % sannsynlig at vi vil ligge under bestandsmålet på 5 familiegrupper i 2023. Det er 90% sannsynlig at vi vil ligge i intervallet [5,2–9,8] med et middel på 7,3 (mest sannsynlig). Grunnlaget for dette er årets familiegrupperegistreringer og uttaket av gaupe i 2022. Prognosemodellen er mer presis på store områder, noe mindre presis på mindre områder som dagens rovviltregioner.

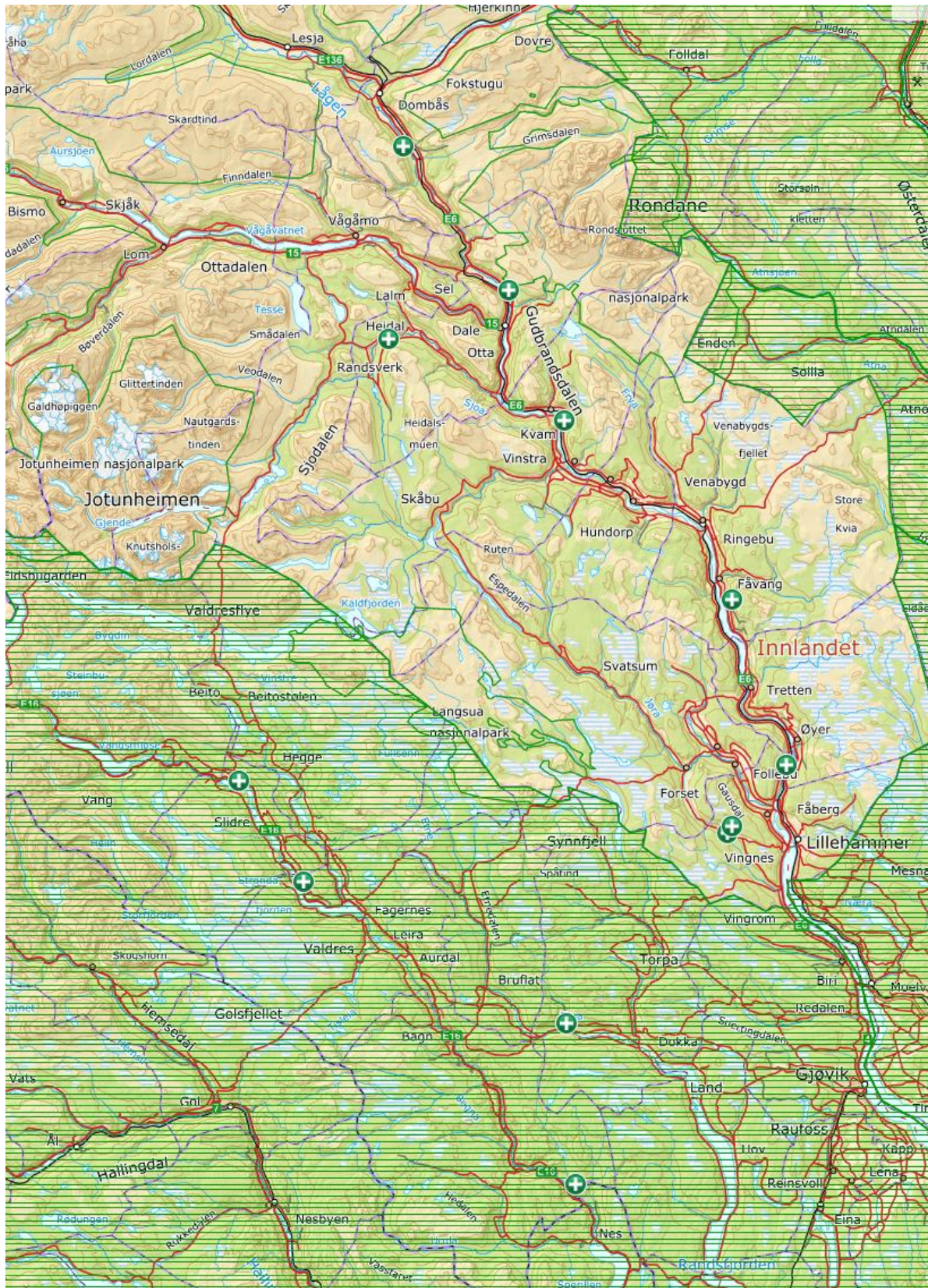
Figur 3. Registrerte familiegrupper av gaupe i region 3/Oppland 1997-2022. Antall ynglinger er registrerte ynglinger før jakt, i all hovedsak familiegrupper registrert i perioden 1. oktober til 28. februar det enkelte år. Den røde streken markerer bestandsmålet.

Skadefelling, kvotejakt og annen avgang

I 2022 ble det felt 10 gauper under kvotejakta, to av disse var voksne hunndyr. Begge hunndyrene ble felt i beiteprioritert område, i henholdsvis Lillehammer og Nord-Fron kommuner. I tillegg ble en voksen hannaugpe påkjørt av bil i Sel kommune i juli og det ble felt en voksen hannaugpe under skadefelling i Lillehammer i august (fig. 4 og 5 og tabell 2). Det var god oppslutning fra jegere i hele regionen om kvotejakta i 2022, noe som resulterte i at det ble felt gaupe i store deler av regionen.

Figur 4. Totalkvote og uttak av gaupe 2000 - 2022

Figur 5: Gauper felt under kvotejakt, skadefelling og påkjørt av bil i perioden 1.2.22- 24.9.2022 i region 3/ Oppland. Forvaltningsområdet for gaupe er angitt med grønn skravur.

Tabell 2: Felte dyr under kvotejakta i 2022:

Dødsdato	Alder	Kjønn	Kommune
05.02.2022	Voksen	Hunn	Lillehammer (N)
05.02.2022	Voksen	Hann	Ringebu (N)
05.02.2022	Voksen	Hann	Nordre Land (N)
05.02.2022	Voksen	Hann	Sør-Aurdal (N)
04.02.2022	Voksen	Hunn	Nord-Fron (N)
03.02.2022	Voksen	Hann	Nord-Aurdal (N)
02.02.2022	Voksen	Hann	Vestre Slidre (N)
02.02.2022	Voksen	Hann	Lillehammer (N)
02.02.2022	Voksen	Hann	Dovre (N)
01.02.2022	Voksen	Hann	Sel (N)

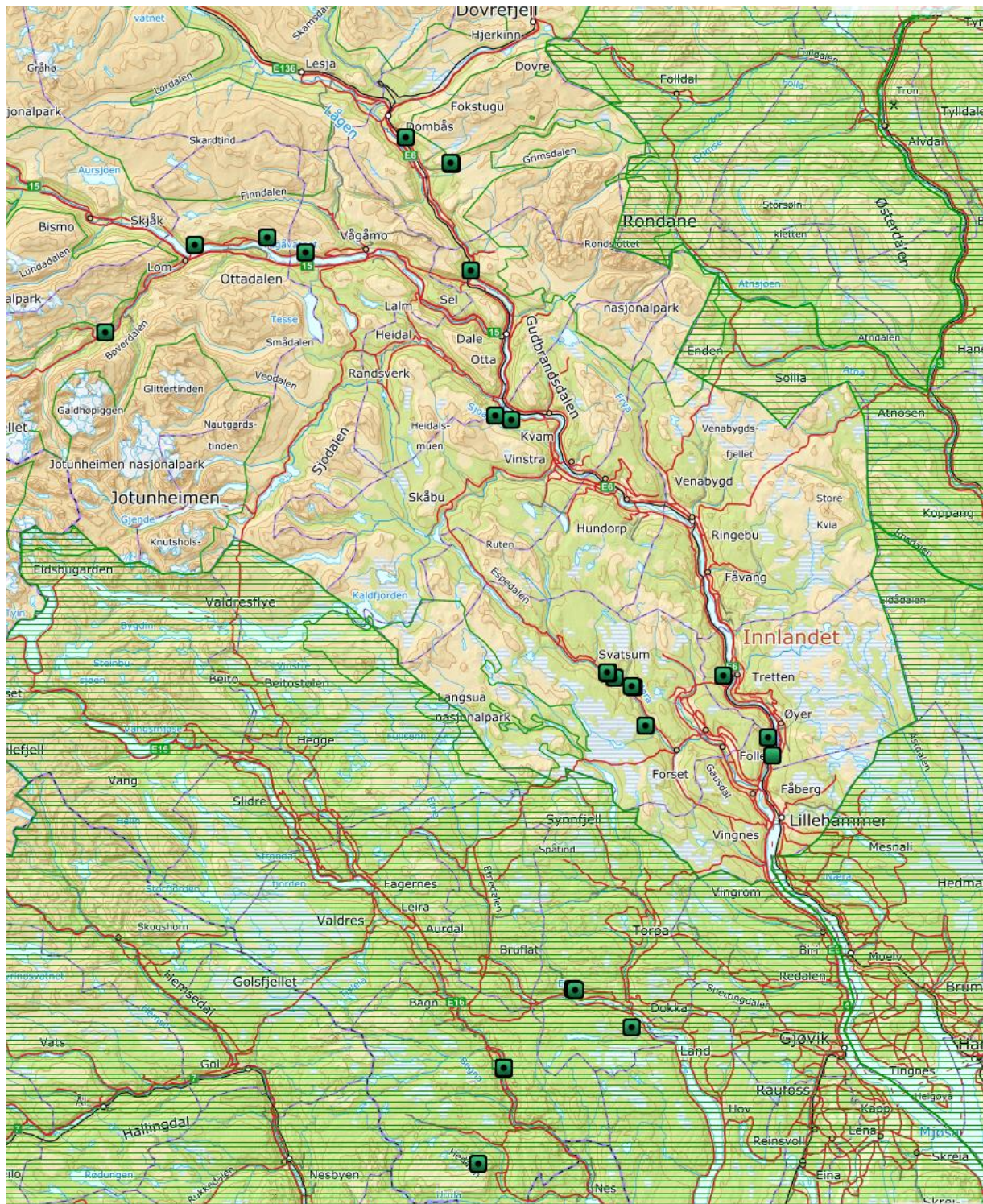
Tap og skadesituasjon for husdyr og tamrein på beite

Det har vært en markert nedgang i dokumenterte og antatt tap av sau til gaupe i region 3 i perioden fra 2010 og fram til i dag (Tabell 3). I beitesesongen 2022 er det dokumentert 31 skader på sau. De fleste skadene er i beiteprioritert område (figur 6).

Tabell 3. Sau påvist tatt av gaupe i Oppland 2010 - 2022

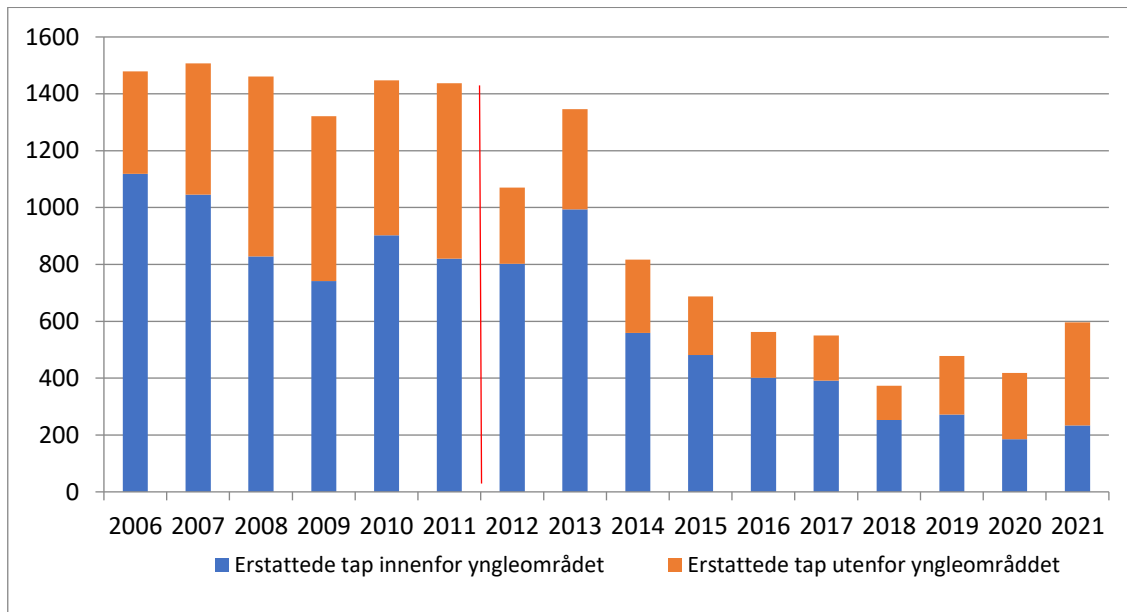
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
76	47	40	54	50	31	25	46	14	23	18	18	31

I region 3/ Oppland er det fire tamreinlag; Vågå, Lom, Fram og Filefjell tamreinlag. De senere årene er det ikke dokumentert tap av tamrein til gaupe, men det erstattes årlig noe tap (0-10 dyr).

Figur 6. Sau registrert tatt av gaupe (31 antatt sikre og dokumenterte skader) per 30. september 2022.

Antall sau erstattet som tatt av gaupe i Oppland har hatt en nedgang de siste årene, men med en oppgang i 2021 i forhold til foregående år. I 2021 ble 596 dyr erstattet som tatt av gaupe (Figur 7).

Figur 7. Erstattede tap av sau til gaupe innenfor og utenfor yngleområdet 2005-2021. Rød strek markerer ikrafttredelse av ny forvaltningsplan, med større ynglesone for gaupe.

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Om rovviltnemndenes myndighet

Det regionale bestandsmålet for gaupe i region 3/ Oppland er 5 årlige ynglinger. Statsforvalteren viser til NINA/Rovdatas rapport for 2022, der gjennomsnittet for de siste tre år er beregnet til 6 årlige ynglinger. Rovviltnemnda har dermed myndighet til å fatte vedtak om kvote og områder for jakt på gaupe for 2023, jf. rovviltforskriften § 11.

Vurderinger i forhold til hjemmelsgrunnlag

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1):

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, og så som grunnlag for samisk kultur».

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Sekretariatet har benyttet siste tilgjengelige kunnskap om bestandssituasjon og utvikling for gaupe i behandlingen av saken, jf. § 8, beskrevet i saksframlegget. Gjennom statusrapporter og annen informasjon fra overvåkingen (Rovdata) og forskning på gaupe i Skandinavia (Scandlynx) er det betydelig kunnskap om den samlede belastningen som gaupebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Undersøkelser fra Skandinavia viser at jakt er en vesentlig faktor som påvirker den samlede belastningen på gaupebestanden. Den viktigste dødsårsaken, utenom kvotejakt, for radiomerkede gauper i Skandinavia er illegal jakt, men også biler og skabb har tatt livet av gauper. Statsforvalteren har vurdert den samlede belastninga som gaupebestanden er og vil bli utsatt for, og mener at vedtaket ikke er i strid med prinsippet i § 10 i naturmangfoldloven. Ut fra ovennevnte vurderer vi at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig, og føre-var prinsippet er derfor tillagt liten vekt, jf.

naturmangfoldloven § 9. Etter vår vurdering er § 11 ikke relevant her. Vi legger til grunn at den geografisk differensierte forvaltningen av gaupe som rovviltnemnda legger opp til i forvaltningsplanen, og som danner utgangspunkt for den geografiske fordelingen av kvoten her, tar de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12.

Kvotegrensning av jaktregioner

Kvotegrensning

Det fremgår av naturmangfoldloven § 16 at høsting (jakt) bare kan tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Sekretariatet viser til at gaupebestanden i region 3/ Oppland ligger over det regionale bestandsmålet på 5 ynglinger, med et gjennomsnitt på 6 ynglinger de tre siste årene. I 2022 er det estimert 7 familiegrupper av gaupe i regionen. Beregnet prognose for 2022 i NINA rapport 2155 viser at regionen ligger godt an mht. å nå bestandsmålet også neste år. Sekretariatet vurderer at det er rom for å åpne for jakt på gaupe i 2023, med en kvote som tar sikte på å holde bestanden relativt stabil nær bestandsmålet.

Ved fastsettelse av kvote må det tas hensyn til at bestanden av gaupe har naturlige variasjoner over tid, blant annet på grunn av variasjoner i andelen hunngauper i bestanden, ynglesuksess og kullstørrelser. Nilsen m. fl. (NINA Rapport 2011) har i sin prognosemodell for bestanden av gaupe i Norge estimert at dersom man ønsker å holde en bestand stabil bør uttaket av voksne hunndyr ligge rundt 0,43 hunndyr per familiegruppe, og uttaket av dyr totalt bør ligge rundt 1,27 dyr per familiegruppe. Med 7 familiegrupper i Oppland i 2022 gir dette en hunndyrkvote på 3 dyr ($7 * 0,43 = 3,01$), og en totalkvote på 9 dyr ($7 * 1,27 = 8,89$).

På bakgrunn av siste tilgjengelige informasjon om bestandssituasjonen og kjent avgang av gaupe i regionen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en kvote på totalt 9 gauper, hvorav maksimalt 4 hunndyr over 1 år.

Inndeling i jaktregioner

Sekretariatet viser til at det er registrert 7 familiegrupper av gaupe i region 3/ Oppland i 2022. Av disse er bare 2 registrert innenfor forvaltningsområdet for gaupe, mens 5 familiegrupper er registrert i beiteprioriterte områder. Med hensyn til å oppnå målsettingen i forvaltningsplanen, og med vektlegging av å praktisere en tydelig soneforvaltning, tilrår Statsforvalteren at en begrenset andel av kvoten kan felles innenfor forvaltningsområdet for gaupe hvor bestandsmålet fortrinnsvis skal oppnås.

I beitesesongen 2022 er det flest dokumenterte skader i beiteprioritert område, mens det innenfor forvaltningsområdet for gaupe er registrert mer begrenset med skader. Hensynet til at den skadereduserende effekten av kvotejakten skal være størst mulig, underbygger dermed at det fastsettes en begrenset kvote innenfor forvaltningsområdet for gaupe, mens hoveddelen av uttaket rettes mot beiteprioritert område.

Sekretariatet anbefaler at det av totalkvoten på 9 gauper, hvorav 4 hunndyr over 1 år, maksimalt kan felles 2 gauper, hvorav 1 hunndyr over ett år innenfor forvaltningsområdet for gaupe. Hensikten er å redusere antallet gauper i beiteprioriterte områder hvor det også har vært mest skader i 2022 og samtidig legge til rette for at bestandsmålet på sikt vil oppnås innenfor

forvaltningsområdet for gaupe. Etter sekretariatets syn bør det ikke legges opp til at jaktområder slås sammen mot slutten av jakta, eller at det holdes igjen tilleggsdyr som fordeles underveis i jakta. Dette vil svekke hensikten med den differensierte kvoten som her er foreslått. Siden 2020 har det jakta i regionen vært fordelt på bare to jaktområder. Dette anbefales videreført også i 2023.

Videre tilrår sekretariatet å videreføre at familiegrupper av gaupe, dvs. der flere dyr går sammen, er unntatt fra kvoten i forvaltningsområde for gaupe. Dette for å unngå at hunddyrkvoten blir fylt raskt, samt at den skadeforebyggende effekten ved å skyte hunngauper/og eller unger er mindre enn å jakte på enkelt dyr, som oftest vil være hanndyr. Særlig unge hanngauper har vist en større tilbøyelighet til å ta sau. Sekretariatet mener det er positive erfaringer med denne forvaltningspraksisen siden vilkåret ble innført i 2019. I beiteprioritert område anbefaler sekretariatet at det likevel kan åpnes for jakt på familiegrupper etter 1. mars. Etter 1. mars mener vi at sannsynligheten for at familiegruppene går sammen er liten.

Ut fra bestandsmålet for gaupe, status og utvikling for bestanden, inkludert i naboregionene, registrert effekt på bestanden av kjent avgang tidligere år og tap av sau, fremmer sekretariatet følgende forslag til vedtak om kvote på gaupe i region 3/ Oppland i 2023:

Sekretariatets innstilling til vedtak

1. Om nemndas myndighet

Roviltnemnda viser til de nasjonale målsettingene om 5 årlige ynglinger av gaupe i region 3/ Oppland. Nemnda anser at bestanden av gaupe ligger over det regionale bestandsmålet, og at nemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling av gaupe i 2022, jf. rovviltforskriften §§ 11, jf. også §§ 4 og 7.

2. Om størrelse på kvote og jaktområde

Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om gaupas bestandsstatus og -utvikling. For å opprettholde en stabil bestand av gaupe nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen, anser nemnda at det er behov for å fastsette en kvote for jakt på gaupe i region 3/ Oppland i 2023.

*Roviltnemnda har fattet vedtaket på bakgrunn av siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap om gaupas bestandsstatus, jf. naturmangfoldloven § 8. Roviltnemnda anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkninger på naturmiljøet i denne saken, og føre-varprinsippet, jf. § 9 tillegges mindre vekt. Nemnda anser at en kvote på **9 dyr/ hunddyrkvote 4 dyr over 1 år, hvorav maksimalt 2 dyr/ hunddyrkvote 1 dyr over 1 år kan felles innenfor** forvaltningsområdet for gaupe, ikke vil påføre bestanden en for stor samlet belastning, jf. § 10. Hensynet til differensiertforvaltning er lagt til grunn for vedtaket, jf. § 12. Nemnda anser at § 11 ikke er relevant i denne sammenheng.*

Vedtaket er fattet med hjemmel i § 11 i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005, jf. §16 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009.

Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i samsvar med forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.